

KATALUNA ESPERANTISTO

OFICIALA ORGANO DE KATALUNA ESPERANTO-ASOCIO

NUMERO 289 (56) - KVINA EPOKO

JUNIO 1994

ISSN 0023-3692

KONTAKTO

numero 140 (1994:2)

**Futbala Mondpokalo:
ek al Usono!**

© 1992 WC'94/SL

facila ĉefartikolo:

ni
parolu pri
la

VVO

- Insektomangaj floroj
- *tentaklo* bolas!
- Infanoj en milito
- Lasta ĉapitro de *Lalande*
- Kiel trovi perditajn laŭ kuba recepto

■ Esperanto-kursoj

■ Unesko-rezolucio

■ Seminarioj pri
lingvoj kaj rasismo

■ Kontakto ĉe ni

■ Kursoj
kaj prelegoj

■ Revue kaj televide

■ Burĥasoto kaj
Palmo-la-Majorko

■ Kiel vendi
esperanton?

■ Esperanto
kaj komunikiloj

**ASSOCIACIÓ
CATALANA
D'ESPERANTO** **KATALUNA
ESPERANTO-
ASOCIO**

(Registrita ĉe "Generalitat de Catalunya" en la unua sekcio per n-ro 5785)
Apartat/Postkesto 290 - 08200 Sabadell - Catalunya/Katalunio. Tel. (93)716.36.33, (93)710.96.36 (ekde lundo ĝis vendredo inter la 16a kaj 20a h.). FAX (93)727.42.08. Kolektiva membro de Kooperativo de Literatura Foiro. Kun laborinterkonsento kun la Akademio Internacia de la Sciencoj San Marino.
KOTIZOJ POR LA JARO 1994: Individua Abonanta Membro 3.000 p-toj; Individua Subtenanta Membro 6.000 p-toj; Individua Dumviva Membro 60.000 p-toj; Kolektiva Membro 6.000 p-toj. Juna Membro 2.500 p-toj.
BANKO: Caixa de Pensions - agència 461 - Sabadell - konto: 550-53.
PLENUMKOMITATO DE KEA: Prezidanto: Josep Franquesa; **Vicprezidanto:** Maria Nuez-Garcés; **Ĝenerala Sekretario:** Llibert Puig; **Vicsekretario:** Hektor Alos; **Kasisto:** Lluís Armadans;
Komitatoj: Miguel Ángel Altuna, Bartomeu Costa, Joan R. Guinó, Girona Espero, Francesc Ibáñez, Joan Marimon, Josep Ma. Milla.
KONTROLA KOMISIONO: Tomàs Alberich, Ricard Jordana, Òscar Puig.
KATALUNA ESPERANTISTO: Hektor Alos, Ferriòl Macip, Llibert Puig.
La artikoloj publikigitaj en *Kataluna Esperantisto* ne nepre esprimas la starpunkton de KEA, se ili ne estas subskribitaj ĝianome.
KATALUNA ESPERANTO-JUNULARO: Apartat 32 318, 08080 Barcelona.
FREQUËNCIES: Apartat 1 163, 08300 Mataró (Maresme).

Dipòsit Legal: B-27362 - 1982. Presita ĉe **Ràpid Graf**. (93)725.50.91. Sabadell.

Esploro

Gazeto ne devas fariĝi nur ŝatata ĉevaleto de siaj redaktoroj. Ĉar ni celas, ke ĝi fariĝu interesa por kiel eble plej multaj ricevantoj, ni petas, ke Vi ĝentile plenigu la kune senditan enketilon kaj re-sendu al ni kun viaj sinceraj opinioj.

(Ni dankas la revuojn *Monato* kaj *Eventoj*, kiuj afable sendis al ni siajn enketilojn, kiuj tre utilis al ni)

Estis tempo, kiam dekoj da kursoj okazis samtempe en nia lando, Kataluna Esperanto-Federacio nombris centojn da membroj kaj kredeble kelkaj miloj scipovis paroli esperanton ĉe ni. Evidente, la esperanto-komunumo forte malkreskis ekde tiam: kurso, prelego aŭ surs-trata budo fariĝis novaĵoj, dum ni fieras pri mencio en gazeto kaj festas, se temas pri tele-vido.

Ĝojinde ĉio ĉi iom plioftiĝas en nia lando. La aktivado plu restas magra, sed ni povas kontenti, ke ĝi daŭras kaj progresetas. Plie, niaj aranĝoj kaj eldonaĵoj kreskigas generacion (ne laŭage kompaktan) serioze interesigantan pri esperanto kaj profunde ĝin konantan, kiu aplikas fakajn metodojn al esperanto.

Nuntempe multaj esperantistoj deziras ne konsideri niajn lingvon kaj komunumon kvazaŭ io, kio ne obeus la regulojn de la naturo: esperanto devas esti instruata kiel ĉiu fremda lingvo, reklamata laŭ la instruoj de moderna merkato, verkata kaj recenzata tiel altnivele kiel ĉe nacia lingvo, kaj ĝuata pro tio, kio ĝi efektive estas, prefere ol pro tio, kion iuj celas, ke ĝi fariĝu.

Tial ni devas nin gratuli pro la progresoj de nia afero, sed necesas plu serioze studadi esperanton samkiel merkataĵon, ĵurnalistikon, recenzadon ktp., se ni volas kreski. Nur kvalito portos nin, eble, kvanten.

**3a Eŭska
medioĝuo**

**9a - 14a aŭgusto
GASTEIZO (Eŭskio)**

**4a KEJ-diskutkunveno:
BABELE BABILI**

*Bunte, amuze,
fake pri lingvoj*

**29a de oktobro - 1a de novembro
SANT CELONI (Vallès Oriental)**

KEA-arangoj

La 18an kaj 19an de junio okazis renkontiĝo en Tortosa, pri kiu ni informos en la venonta numero. Oni planas okazigi novembre semajnfinan seminarion pri rasismo, en kiu partoprenos naciaj kaj esperantaj fakuloj. Informoj sekvos.

KEJ-arangoj

Kataluna Esperanto-Junularo kunvenis dekkvinope la 21an kaj 22an de majo en Orrius (Maresme) pri informado. Hektor Alos prezentis du dosierojn, kiujn KEA preparis por sin prezenti antaŭ Acció Cultural del País Valencià kaj Generalitat de Catalunya. Jordi Armadans prelegis pri kiel esperantistoj devas rilati al la amas-komunikiloj (vd. p. 9).

KEJ pretigas nun sian 4an Diskut-Kunvenon (*Babele babili, bunte amuze, fake pri lingvoj*), okazontan en Sant Celoni (Vallès Oriental) inter la 29a de oktobro kaj la 1a de novembro.

Kurso en la Guingueta d'Ix (Norda Cerdanjo). Temas laŭ nia scio pri la unua kurso kun lernantoj el norda kaj suda Katalunioj. La dua maldekstre sur la foto estas instruisto Hélène Bonis.

Barcelona

La 8an de aprilo, Carles Berga prelegis pri esperanto en *Escola d'Adults del Clot* antaŭ trideko da homoj. La prezento vekis grandan intereson kaj multajn demandojn.

Premià de Mar

Hispana Esperanto-Fervojista Asocio (kolektiva membro de KEA) organizis feston en Premià de Mar, kie oni inaŭguris placon Esperanto.

(Esperanto)

Nou reconeixement a l'esperanto: Resolució de la UNESCO

Per tercer cop, la Conferència General de la Unesco va aprovar una resolució favorable a l'esperanto. La novetat més significativa ha estat que per primer cop es demana als estats de concretar accions en favor de la llengua internacional.

La Conferència General,

Recordant la Recomenació sobre Educació per a la Comprensió, Col.laboració i Pau Internacionals de 1974 i les Recomenacions del Congrès Internacional sobre Pau a les Ments de les Persones (Yamousoukro, Costa d'Ivori, 1989),

Considerant el paper fonamental que la comunicació lingüística a l'abast de tots pot jugar en l'avanç de la pau i de la comprensió entre els pobles,

Recordant la resolució IV.1.4.422-4224, per la qual la Conferència General de

1954 a Montevideo va reconèixer "els resultats assolits per l'esperanto en el camp dels intercanvis intel.lectuals internacionals i per l'aproximació dels pobles del món" i "que aquests resultats corresponen als objectius i ideals de la Unesco",

Recordant la resolució 11.11, per la qual la 23a sessió de la Conferència General de la Unesco va demanar al Director General continuar resseguint "amb atenció l'evolució de l'esperanto com a mitjà per millorar la comprensió entre nacions i cultures diferents" i convidava als Estats-Membres a "promoure la introducció d'un programa d'estudis sobre el problema lingüístic i sobre l'esperanto en les seves escoles i institucions d'ensenyament superior",

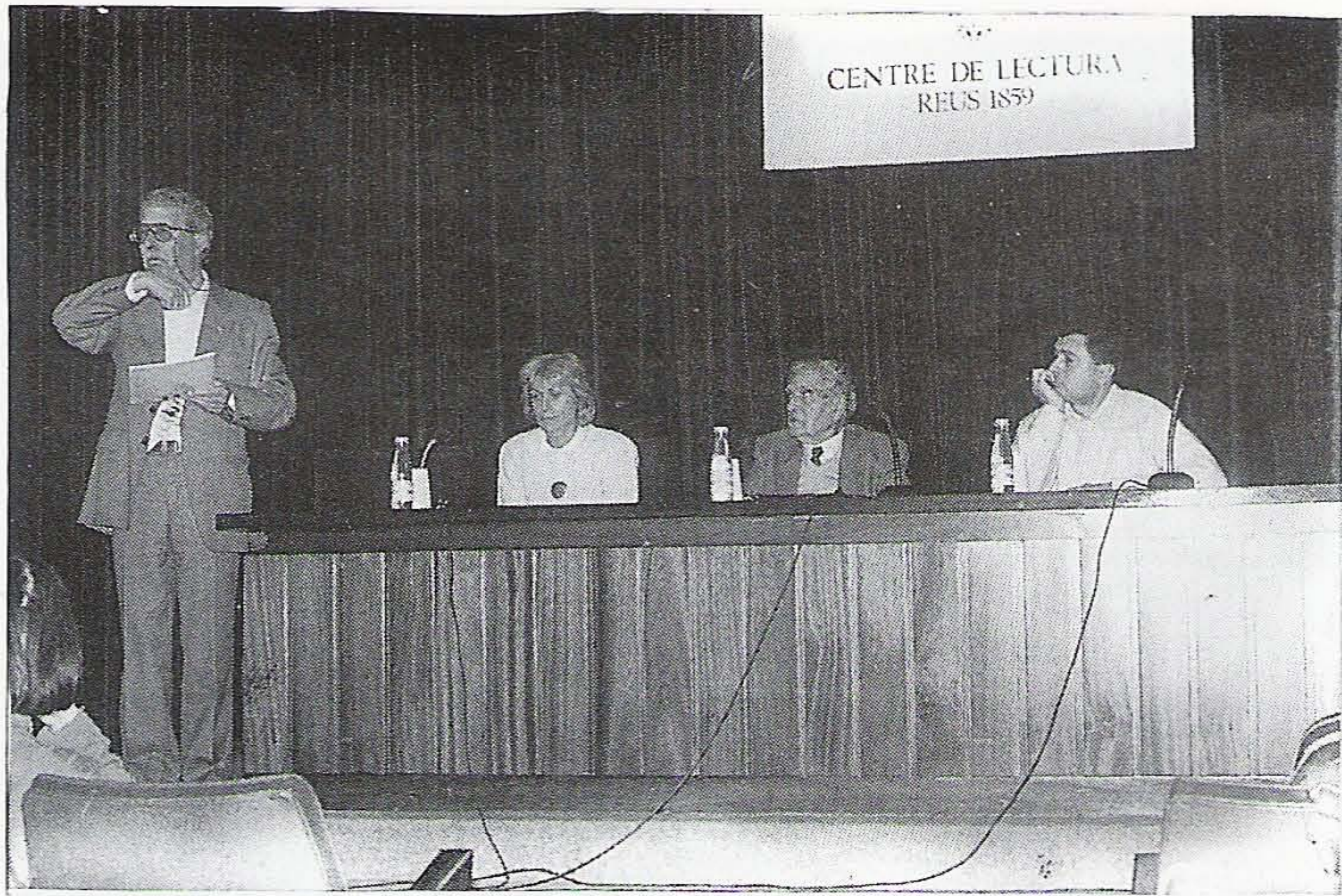
Considerant a més que, en el quadre dels darrers treballs sobre traducció automàtica, l'estudi del paper específic que pot

jugar una llengua com l'esperanto pot mostrar-se de gran interès,

Demana al Director General considerar els resultats assolits pel moviment que promou l'esperanto: (a) en una **memòria sintètica** sobre l'elaboració de programes d'estudis, sobre preparació de professors i sobre novetats en el camp de l'educació per a la comprensió internacional, la pau, els drets humans i la democràcia, (b) en un **manual** que caldrà redactar sobre principis rectoros per la comunicació de valors de la pau;

Demana per això als Estats-Membres informar dels treballs endagats com a conseqüència de la resolució 11.11 de 1985, especialment en allò relatiu als programes d'estudis sobre l'esperanto i els seus resultats.

París, 15 de novembre de 1993

Llibert Puig, Luz Vázquez, Salvador Gumà kaj Pedro Martín en Centre de Lectura de Reus

Josep Virgili, Joan Marimon kaj Núria Olléeren la Rambla Nova de Tarragona

Reus

La 11an de marto Salvador Gumà prelegis pri esperanto en la prestiĝa kultur-centro *Centre de Lectura de Reus*. Post la prelego intervenis Pedro Martín, kiu informis pri la koresponda kurso de nia asocio, kaj la ĝenerala sekretario de KEA, Llibert Puig, fermis la aranĝon per konciza informo pri la kulturaj valoroj de nia lingvo. Dum kelkaj tagoj eblis viziti ekspozicion pri esperanto en la ejo. Komence de majo komenciĝis ses-persona kurso, gvidata de Josep Virgili. La tuton organizis nova KEA-membro Luz Vázquez, lerninto de nia perkoresponda kurso.

Santa Coloma de Gramenet

Denove Centre Puigcastellar gastigas esperanto-kurson, kiun partoprenas ses lernantoj.

Vilanova i la Geltrú

Post kelkjara paŭzo denove reaktiviĝas la loka movado, kiu nun havas sian sidejon en la loka civitana centro *Sant Joan* kun la nomo *Esperanto-Grupo de Vilanova*. Kiel unua publika aranĝo, okazis du prelegoj de Josep Maria Milla kaj Llibert Puig, estraranoj de KEA la 22an de januaro, disanoncitaj tra la lokaj komunikiloj. La tiea radiostacio intervjuis Llibert Puig. Sekve, oni malfermis kurson kun deko da partoprenantoj.

Libro-tago

Ni eksciis pri la starigo de esperantaj budoj la libro-festan tagon (23an de aprilo) en Figueres, Sabadell kaj Tarragona. Eble la plej sukcesaj montriĝis la taragonanoj. Iliaj vendoj estis: 20 ekz. de *l'Esperanto en 24 paĝines*, 10 ekz. de *Curs de la llengua internacional*, 5 ekz. de *60 Amkantoj* kaj 1 abono al *Freqüències*. Krome, ses personoj listiĝis por estonta kurso de esperanto.

Prima de las lengas

La 16an de majo, Hektor Alos prelegis en Tolosa (Okcitanio) pri "*la rolo de la regionaj lingvoj kaj esperanto en Eŭropo*". La aranĝon organizis Esperanto-Kultur-Centro kadre de plurmonata festivalo (*Prima de las lengas*, Printempo de la lingvoj), kiun duafoje organizas grupo de tolosaj kulturaj asocioj.

Kontakto

Ĉiuj membroj de KEA aĝantaj pli ol 30 jaroj ricevos ĉi-jare la revuon *Kontakto*. Temas pri la ne-movada periodaĵo de TEJO, kiu dank' al sia nuna redaktoro fariĝis eble la plej okul-frapa revuo en esperanto. Kvankam junulara, *Kontakto* estas

interesa por ĉiuj aĝoj kaj lingvo-nive-
loj. Membroj de KEJ, kiu deziras ĝin
ricevi, povas aboni ĝin kontraŭ nur
1.200 p-toj (malpli ol duono de sia
prezo).

Nova lernolibro

Kataluna Esperanto-Asocio interkonsentis kun Heroldo de Esperanto por la eldono de baza lernolibro por katalunlingvanoj. Ĝin verkas Pedro Martín Burutxaga, mezlerneja instruisto de la angla kaj germana lingvoj, kiu uzas modernajn nacilingvajn modelojn. Oni esperas, ke la verko estos preta en 1996.

Esperanto televide

Esperanto ŝajne enhejmiĝis en TV3. La fama felietono *Poble Nou* jam kvar-ĉapitre menciis la internacian lingvon. En la intrigo, onjo Victòria gardas kiel trezoron avan leteron, kiu poste montriĝas verkita en esperanto. Tial oni serĉas tradukiston, kiu plezure plenumas la mendon, "*ĉar oni havas malmultajn okazojn praktiki esperanton*". Aldone, en alia serifilmo, *La rüga nano*, kosmo-ŝipestro iom studas nian lingvon. Fine, la 4an de aprilo, en tre konvena horo, en la fina rubriko de la vesperaj novaĵoj, oni kelkminute prezentis esperanton per muntita dosero. En ĝi oni rapide

kombinis eldirojn de aktivuloj kaj lernantoj, erojn de la filmoj *La ciutat cremada* kaj *La granda diktatoro*, kaj fine ĵurnalisto tostis en esperanto. Bedaŭrinde, la aĝo de la esperantistoj kvazaŭ pravigis la eksecon de nia afero aluditan en *Poble Nou*, kaj la konkludo de novaĵ-prezentisto, ke tamen la angla venkis, iom akriĝis tiun tamen bonan reklamon.

Revue en Reus

La revuo *La Ilettra A* el Reus publikigis en sia februara-marta numero tutpaĝan artikolon pri preparata esperanto-rok-kompilaĵo. La artikolo prezentas Eurokka, la asocio, kiu eldonas la revuon *Rok-Gazet'* pri esperanta kaj roka muziko. Ĝi varbas por mendo de interesa aperonta duobla kasedo kaj kompaktaĵo de amaseto da tre diversaj ensembloj kantantaj esperante. Atentinde, la artikolo aperas en la hispana kaj en esperanto. Ankaŭ nacilingve oni petas sendi 116 francajn frankojn por la kompakt-disko aŭ 83 por la kasedo al la UEA-konto *rokk-b* aŭ post-gire al:

Vinilkosmo p/a Eurokka
Esperanto-Rok-Asocio
31450 Donneville (Okcitanio)

En la sama numero, aperas ankaŭ longa letero pri esperanto de nia aktivulo Joan Marimon.

KCE jubileas

Kultura Centro Esperantista, la plej grava el la esperantistaj kursejoj, fariĝis 25-jara. Ĝi estis fondita la 15an de decembro 1968 en la svisa urbo La Chaux-de-Fonds. De tiam kelkdeko da kursoj, seminarioj kaj renkontiĝoj okazas ĉiujare: dum 1993 30 aranĝoj altiris 200 stagantojn el dudeko da landoj. Evidente la kvanto da partoprenantoj ne postsekvas la altegan kvaliton kaj varion

de la entute konsilindaj aranĝoj. Krome, ne eblas forgesi, ke la Centro posedas tre bonan libroservon, kaj ke en la urbo ekzistas unu el la plej bonaj interlingvistikaj bibliotekoj el la mondo.

Klingon-novaĵoj

Jam forvendiĝis 300 000 ekzempleroj de la vortaro *klingon*-angla kaj angla-*klingon*, kreita de kunlaboranto de la TV-serio *Star trek*. Krome, kelkaj studentoj el Minnesoto ektradukis *Biblion* al ĉi pseŭdo-ekstertera lingvaĵo.

(Avui)

Reago

En *Kataluna Esperantisto* (nov. 1993) aperas, kun aparta reliefo, danko de Roman Dobrzynski pro invito al literatura forumo. Tial ke la danko situas en la sama paĝo kun raporteto pri la 12a Internacia Literatura Forumo, organizita en Barcelono de KEA kaj LF-Koop, ni informas, ke Roman Dobrzynski neniam estis invitita de la organizintoj de la 12 ILF. Surprizas nin, cetere, ke la sama raporteto neniel mencias alian polon, kiu efektive ĉeestis kaj prelegis: Walter Zelazny.

Giorgio Silber
Prezidanto de LF-Koop

KEA informas, ke, kvankam ĝi ne invitis specife s-ron Dobrzynski, ĝi solidariĝis tamen kun lia plendo pri vizaj obstakloj. Felice intertempe la problemo parte solviĝis, ĉar polaj civitanoj ne plu bezonas vizon por viziti nian landon. La redakcio de *Kataluna Esperantisto* bedaŭras, ke pro senintenca forgeso oni ne mencias en la raporto la nomon de s-ro Zelazny, kies kunlaboron en la forumo ni sincere dankas.

Absurda adresaro

La lasta eldono de la SAT-adresaro (1993-1994) uzas pseŭdo-esperantajn urbonomojn. Ekzemple, la urboj el la Katalunaj Landoj estas jene esperantigitaj: *Alkanto, Alteo, Barcelono, Burhasoto, Esparagvero, Kaljoso-de-Seguro, Palafrugelo, Palmo-la-Majorka, Perpinjano, Puerto-de-Solero, Rubio, Sabadelo, Sankt-Kugato-de-Valoj, Teraso, Uljastrelo, Valencio, Vilafranko-de-Panado, Vilanova-kaj-Geltruo*. Evidentas, ke la kriterioj, laŭ kiuj oni tradukis la nomojn estas tute malkoheraj: // esperantigas jen *lj*, jen *l*, jen *j* (eĉ en la sama urbo: komparu *Ullastell* kaj *Uljastelo*); *Vallès* fariĝas *Valoj*, sed *Penedès* iĝas *Panado* ktp. La tradukoj estas el la hispanlingvaj urbo-nomoj (aŭ hispana prononco de la kataluna nomo), dum plej ofte (ĉiam en Katalunio kaj Balearoj, plej ofte en Valencilando, nur pro koincido en Roselono) la nuraj oficiale agnoskitaj formoj estas la katalunaj. Krome oni absurde surmetas francan veston (kio estas *Palma-la-Majorka?*, kial tiu strekemo?) aŭ foje ne nur transkribas,

sed eĉ (duon-)tradukas: *Sankt-Kugato-de-Valoj, Vilanova-kaj-Geltruo*. Kial do ne: *Sankta-Kukufato-de-la-Valoj, Nova-Urbo-kaj-la-Hela-Truo* ktp?

La supra manpleno da ekzemploj jam evidentigas, ke la aferon oni entreprenis plej nekompetente. Enkonduke (sub la devizo *Aŭdaco! Ankoraŭ Aŭdaco! Ĉiam Aŭdaco!*) iu Kulo transprenis la tutan respondecon de ĉi sensencaĵo (aŭ, por uzi liajn vortojn, "senĝena propono"), dum li treege supraĵe skizis uzitan metodon kaj klopodis pravigi la uzon de esperantigitaj formoj. Bedaŭrinde pri tiu eksperimento respondecas ankaŭ la eldoninta asocio (tre dankinda pro aliaj eldonaĵoj), kiu per tiu senzorga kripligo faciligas nur la misprononcon de nacilingvaj nomoj, ĵakobene lingve unuecigas ŝtatojn kaj malfaciligas la trovon de urboj.

Hektor Alos i Font

Ĉu oni povas surmerkatigi esperanton?

Dum kvin tagoj oni pridiskutis tiun tiklan temon en staĝo, kiu okazis somere en Francio, en la esperanto-cento *Kvinpetalo*. La ĝenerala temo estis "Surmerkatigo de esperanto laŭ la modernaj teorioj de merkato".

Kiu devas informi pri esperanto?

Al esperantistoj mankas entreprenemo. Se ni analizas, fakte, kiuj estas la esperantistoj, ni povas dividi ilin en tri kategoriojn: la orienteŭropanoj, vivintaj dum generacioj sen iu ebleco fariĝi entreprenistoj; en la okcidentaj landoj - instruistoj, do ŝtataj dungitoj; intelektuloj aŭ laboristoj, kies ĉefaj interesoj neniam estis konsideri la lingvon entrepreneme.

Sekve, tiuj esperantistoj ĉiam klopodas "vendi" esperanton kiel lingvon aŭ kiel filozofion/religion (la interna ideo, la frateco, la dua lingvo por ĉiuj ktp.).

Kian esperanton vendi?

Tiu estis la plej grava parto, al kiu pli da tempo estis dediĉita, kaj kiu kontentige donis al la staĝantoj la eblecon revizii kelkajn bazajn opiniojn.

Laŭ la moderna merkato lingvoj posedas du partojn: *hard-an* (firman aŭ malmolan) kaj *soft-an* (molan).

Firma estas la strukturo, la gramatiko; ĝia norma parto. Mola estas la valoroj de la lingvo, ekz. ĝia literaturo, kulturo, la sento de prestiĝo, la praktika utilo...

Kiujn firmajn kaj molajn valorojn havas esperanto?

Tradicia propagando insistas per kutimaj sloganoj, kaj pro tio distingiĝas de la moderna lingvomerkatado.

Esperanto estas forta lingvo kompare al la aliaj en sia firma parto, sed malpli forta ol, ekz., la angla laŭ sia mola parto (nome la avantaĝoj ekonomia, kariera, por persona prestiĝo ktp.).

Surmerkatigi esperanton estas ĉefe tio: oni tendencas "vendi" ĝian

firman parton (facilecon, rapidan lerneblon, belsonecon) sed ne kapablas vendi la molan, nome la kulture pliriĉigajn valorojn. Ankaŭ, ĉar, ofte, la tradicia propagandisto mem ne bone konas ĝin. Estas klare, ke tiu mola parto ne konkeras amasojn; sed samtempe ĝi povas konkeri pli interesajn homojn, fari ilin pli celkonsciaj kaj reteni ilin en la lingvouzo. Tio signifas celi al kvalito antaŭ ol kvanto.

La enhavo de esperanto estas tero nekonata por la varbato, sed ofte ankaŭ por la varbanto!

Kiel surmerkatigi esperanto laŭ ĝia "mola" parto?

Tio signifas analizi la produkton laŭ tio, kiel ĝi situas en la merkato, kian bildon ĝi havas, kran postvendan servon kapablas doni. Ĉu nur kluban vivon, UK-ojn, festivalojn, bultenojn, aŭ, kiel en la makrosocio, kulturajn servojn?

Per analizo de fortaj kaj malfortaj punktoj de nia lingvo evidentiĝas interesaj "merkataj niĉoj", la celgrupoj, al kiuj oni direktu siajn informajn klopodojn. Kuncerbumado (la tiel nomita "cerbo-sturmo" de la profesiaj reklamistoj) inter la staĝantoj starigis longan liston de nekutimaj fortaj punktoj, tre ofte forgesataj de informistoj.

Post analizo de la mola parto de esperanto la staĝantoj ekzercadis pri tiu ne sufiĉe taksata aspekto (pli socia ol lingva), kaj sur tiu bazo oni verkis novtipajn mesaĝojn, celantajn al specifaj grupoj; la metodo, kiu, cetero, ŝparas monon kaj tempon.

Ankaŭ la analizo de konkurenco (ĉagreniga punkto) fariĝas, laŭ tiu ĉi vidpunkto, pli simpla, se ni akceptas rezigni disinformadon kaj preferas mesaĝi al selektitaj grupoj. Tiam ni jam de la komenco evitas sensukcese kontraŭbatali la ĉefan konkurencon, kiu estas "neniu intereso krom mono kaj kariero", aŭ "neniu kultura intereso". Tio konsciigu nin, ke esperanto ne taŭgas por konsumantaj amasoj, sed nur por elitoj, kvankam ne necese nombre limigitaj; ke kvalito multe pli gravas ol kvanto; ke

nova pozitiva bildo por esperanto devas veni de esperantistoj mem, kiuj formu altnivelan klason, kiu povos pruvi al la makrosocio la verajn valorojn de tiu ne multnombra sed disa, unika mikrosocio.

Nome, ĉar ne plu eblas kaj eĉ ne interesas, almenaŭ dum venonta jardeko, ke esperanto fariĝu la "lingvo de flughavenoj", kiel Umberto Eco diris, restas nur unu alternativo: la Raŭma vojo.

Marco Picasso

(el *Eventoj* n-ro 41, novembro 1993)

Pri membro-kampanjoj

Reage al interesa artikolo de O. Princz (*Eventoj*, 2/januaro 1994), mi volas diri jenon. Ĉiu kampanjo estas io, kion en la gvidad-sciencoj oni nomas *ag-ciklo*. Agciklon oni kutime priskribas kiel konsistantan el dek fazoj. Por ke la agado sukcesu, necesas trairi ĉiujn dek fazojn, plenumante ĉiujn specifajn postulojn de ĉiu unuopa fazo. Jen la dek fazoj:

1. puŝmotivo;
2. analizo de ebloj;
3. defino de celo reala;
4. difino de rimedoj;
5. difino de metodoj;
6. elekto de realigantoj (kaj kunordigantoj);
7. kalendaro de ag-paŝoj, plano de plenumo;
8. kontrolo (retro-informo), eventuale korekto en plenumpaŝoj;
9. pritakso, analizo de rezultoj;
10. raporto, konkludoj.

Nun ni analizu, ĉu niaj agadkampanjoj vere estis kompletaj aŭ nur estis projekcio de deziroj (deziroj kaj planoj ne estas sama afero), instigitaj per la forto de la puŝmotivo.

Ja estas bele havi pli da membroj, sed ĉu eblas, kaj se jes, kiel?

Kiel fari tion, per kiuj rimedoj, metodoj kaj homopotencialoj? (Bv. noti, ke ne sufiĉas havi homojn, necesas ankaŭ ĝusta distribuo de la kapabloj.)

Laŭ mi, la problema demando ne estas "kial indas lerni esperanton?", sed "kial prezenti tiujn motivojn invite kaj konvinke por la eksteruloj". Tamen necesas katalogi ankaŭ tiujn argumentojn, kaj ne lasi, ke

ĉiu nova varbemulo dekomence malkovradu ilin. Alia eco de "agciklo", kaj kondiĉo de agsukceso, estas la ritmo, t.e. postulo, ke la agado ne ĉesu aŭ ne tro malintensigu.

Do, oni ne povas respondi, ĉu niaj kampanjoj estas realbazaj, antaŭ ol unufoje oni faros ilin "gustamianiere".

Nikola Rašić
(el *Eventoj*, 1/marto 1994)

Kial esperantistoj ne deziras kunlabori kun ne-esperantistoj?

20-jara sperto konkludigas al mi, ke la plej grava malamiko de esperanto estas kluba sektismo. Ofte, sajnas ke esperantistoj malsatas uzadon de la "kara lingvo" por nemo-vadaj celoj!

Jen mallonge ekzemploj, kiujn mi spertis kun la esperanto-movado.

Eŭropa Semajno de Eŭropa Asocio de Instruistoj

Danke al patro Bussé, lernejestro en Hannut, esperanto iĝis laborlingvo apud la franca, la germana kaj la nederlanda dum ĉiujara Eŭropa Semajno; tio okazis en Hannut (Belgio) kaj en Freiburg (Germanio). Bedaŭrinde kaj malgraŭ antaŭavertoj, samideanoj kondukis sekte kaj tedegis aliajn partoprenantojn per senĉesaj klopodoj por esperantigi ilin.

Konkludo: la Eŭropa Semajno pliris sen esperanto!

Eŭropa Dokumentaro

Post preskaŭ du-jara kontakto kun estro de eŭropa centro, s-ro Goovaerts, instruisto pri fremdaj lingvoj, eblis aperigi esperanto-version de *Eŭropa Dokumentaro*, sed neniam eblis trovi en Bruselo samideanon por helpi pri korespondado en esperanto (ĉ. tri horoj monate); mi mem devis iri el Oostende pro prizorgi ĝin, ĝis kiam la eldonadon transprenis Eŭropa Klubo en Paderborn (Germanio).

Rilatoj ILEI/Eŭropa Asocio de Instruistoj

Traduk-reto

S-ro Kech, ataseo ĉe Ministerio pri Edukado kaj eŭropa prezidanto de EAI, petis starigon de traduk-reto

pere de esperanto por EAI. Sed la tiama ĝenerala sekretario de ILEI, d-ro Dazzini, rifuzis kunlabori pro stautaj kialoj!

Kiel EAI-ano mi funkciigis tian reton, al kiu kunlaboris esperantokolegaj el kelkaj landoj, i.a. Germanio, Grekio kaj Italio.

Rilatoj ILEI/EAI

ILEI petis kunlabori kun EAI kaj tiurilate mi partoprenis tri-tagan kunvenon en Paris, kie mi reprezentis ILEI-n kun s-ro Fairbank (Francio), Leon-Smith (Britio) kaj Piron (Svislando). Ni trafis kontentigan rezulton, sed, tiam, la estraro de ILEI (d-ro Dazzini kaj s-ro Sonnabend) aldonis nepran kondiĉon: ke esperanto estu LA sola laborlingvo por ĉiuj rilatoj.

Konkludo: la tuto fiaskis!

Monda Federacio de Kuracistoj kiuj Respektas la Homan Vivon

D-ro Schepens, ĝenerala sekretario de MFKRHV, jam tradukigis dokumentojn en esperanton kaj, de tri jaroj, konsentas ke *Esperanto-angulo* estu en la federacia bulteno. Sed, ĝis nun, UMEA (Universala Medicina Esperanto-Asocio) neniel reagis al tia propono.

Ĉu ne interesus ĝin kunlabori kun MFKRHV, kiu atingas ĉ. 350 000 membrojn el 70 landoj?

Blua mondĉeno/Asocio por la protektado de bestoj

Post esperantigo de Universala Deklaracio de la Bestaj Rajtoj, tiu asocio ricevis multajn leterojn en esperanto el diversaj landoj, eĉ el Ĉinio. Tia rezulto vekis intereso pri esperanto, sed, bedaŭrinde, ĝis nun (12.04.1993), ne eblis trovi bruselan

samideanon por helpi pri korespondado en esperanto (eble du-tri horojn monate)!

Konkludo

Pli kaj pli mi demandas min: ĉu vere indas vekigi intereso pri esperanto ĉe ne-esperantistoj?! Kiam ili pretas uzi esperanton, la esperantistoj mem rifuzas helpon, verŝajne ĉar ne temas pri tradiciaj klubajoj.

Laŭ mi, gravega manko en Esperantujo estas ekvilibro inter saĝa idealismo kaj sana realismo.

Se esperantistoj deziras, ke esperanto restu nur kluba hobia, tiam ĝi jam finvenkis de dekjaraj (aŭ jardekoj)!

Germain Pirlot
(el *L'esperanto*, IEF, n-ro 1/1994)

Al Asociació Tècnica i Cultural "Amiko"

Responde al anonceto en revuo Esperanto, la aŭtoro sendis la jenan leteron, sed ĝi estis resendita de la poŝto, ĉar la adreso estis erara.

Estimataj,

Mi legis Vian anonceton en la revuo *Esperanto* kaj tuj avertis Katalunan Esperanto-Asociacion pri Via ekzisto. Kiel estrarano de KEA, mi iom miras, ke mi nenion sciis pri Vi: ĉu ne estus pli logike, ke Vi unue Vin turnu al la lokaj esperanto-grupoj por peti helpon? Nu, negrave, ĉar unu-pafe Vi tion sukcesis.

Mi scivolemas pri la radio-stacio, kiun Vi planas starigi. Regula radio-programo estas malfacilega tasko, des pli pri esperanto, kie magras informoj kaj malmultas muziko: bedaŭ-

rinde Vi baldaŭ spertos, ke la tutan kasedaron, kiun Vi eble posedas, Vi jam disaŭdigis.... kaj ke la novaĵoj interesaj por la ekstera publiko ne multas.

Mi neniel volas Vin malkuraĝigi pri tiu iniciato, sed ĝi ege surprizis min: kion Vi planas dissendi? Ĉu Vi posedas sufiĉe multajn materialojn? Ĉu viaj materialoj estas sufiĉe interesaj kaj allogaj por publiko, kiu rapidege enuas pri esperanto (kaj en ĉi zapema epoko haste ŝanĝas al kio ajn alia)? Ĉu Vi posedas longan sperton pri nia afero, bone konas ĝin kaj havas la necesajn kontaktojn en la esperantaj rondoj por certigi regulan alfluon de materialoj post la ioma kolektigo dank'al la anonco? Ĉu Vi, fine, spertas pri radio, tiel ke la programo estos plaĉa?

Mi ŝatus, ke Vi pripensu tiujn demandojn, ĉar ili estas gravaj. Antaŭ ol ekigi publikan (propagandan) iniciaton, bona planado estas esenca. Esperantistoj preskaŭ senescepte estas bonkoregaj amindaj homoj, sed ofte ili iom naive kredas, ke la homoj rilatos al esperanto malsame ol pri aliaj aferoj. Multaj kredas, ke oni varbos nur proponante al la publiko la mirindan solvon esperanto, sed homoj -eĉ kleraj kaj seriozaj- nuntempe malpli interesigas pri la reklamitaĵo kaj pli zorgas pri la kiolo de la reklamo. Se esperanto-programo aspektas ĵurasa, ni simple ŝajnigos la esperantistojn fosiliaj ridinduloj, kaj per tio nia afero rekte malprofitos.

Sed eble Vi jam pripensis ĉion ĉi, kaj tiam mi tuj pardonpetas pro mia teda teoriumado. Estu certa, ke tre plezure nia Asocio helpos Vin laŭ niaj eblecoj. Kiel redaktoro de *Kataluna Esperantisto* mi petas, ke Vi informu min pri la elsendo-horoj kaj -frekvencoj, samkiel pri la enhavo de la programoj, por ke ni anoncu ilin en nia bulteno.

Servoprete Via,
Hektor Alos i Font

Pri informado

Dank' al prelegoj okazintaj en Vilanova i la Geltrú la 22an de januaro 1994, titolitaj *Allò que cal saber de l'esperanto i que ningú us ha explicat* kaj *El jovent esperantista, un moviment únic* far Llibert Puig kaj Josep Maria Milla, falis en miajn manojn la dosiero *Kulturaj valoroj de esperanto* el la Unua Diskut-Kunveno de KEJ (marto 1992).

Post la legado, mi deziras montri miajn plezuron kaj konsenton, kaj danki al KEJ pro tia laboro.

El la debato pri *desuprismo* kaj *desubismo*, mi eltiras miajn proprajn konkludojn, kiujn mi volas submeti je via konsidero. Laŭ mia opinio, la celo de esperantismo ne estas "la fakto, ke kolektivo ekzistas, perceptas sin minoritato kaj vivas esperanton". Mi opinias, ke la ĉefa motivo de nia movado estas atingi situacion, en kiu esperanto estu la oficiala "monda" lingvo. Dume, la vinberoj ne maturas. Verdire, malmaturas kaj ni kaj la ne-esperantista mondo. Ni, ĉar ne kapablas trovi konvinkigajn argumentojn, kaj ili, ĉar "ne vidas preter la nazo".

Esperanto estas kaj estis minoritata movado, kiel ĉiuj "bonaj" movadoj. Minoritato neniam estis en konstanta frustracio (G. Silfer). Ĝi ĉiam estas preta montri al la mondo sian pravecon (erare aŭ ne). Estas iuj membroj, kiuj kelkfoje sin sentas frustraciitaj pro elĉerpiĝo, kaj la aliaj montras sian solidarecon helpante la frustraciitojn eliri el sia frustracio.

Antaŭ la 68a tempesto (Sándor Révész), la movadoj estis "eksteren orientitaj" (unue la mondo estu ŝanĝita, por ke ĉiu movado povu alporti siajn valorojn por la bono de la homaro), kaj poste, iom post iom, ili transformiĝis al "internen orientitaj" (la membroj de ĉiuj movadoj vivu laŭ siaj valoroj sen atendo de ŝanĝoj en

la mondo). Tiun novtipan mondan kulturon markis la transnacia "hipiula" movado.

Por atingi la celon, oni mensogas kaj misinformadas senĝene kaj senĉese, ĉar tio estas kutimo kaj moro de la transnacia komerca propaganda kulturo. Esperantistoj ne inventis tion.

Laŭ mia opinio, la ĉefa kialo lerni esperanton estas ĝiaj facileco kaj logiko, ĉar preskaŭ ĉiuj aliaj valoroj proponitaj, ankaŭ povas (malsam/diversgrade) okazi sen esperanto. La grandaj valoroj (kontakto sendiskriminaciaj kaj novtipa inter/transnacia kulturo) ne gravas unuavide; t.e. ne utilas por konvinki. Ili venos kiel "kromajo".

Nuntempe, pro la komerco-teknikaj internaciaj rilatoj oni sin devigas, se deziras prosperi, lerni plurajn lingvojn. Krome la homoj devas lerni ĉiutage pli kaj pli da studobjektoj, ĉar la nuntempa progreso en sciencoj kaj teknikoj farigas pli kaj pli larĝa.

Nia propono estas faciligi la vivon al la homoj; ke ili dediĉu la plej grandan parton el sia vivo al la lernado de gravaj studobjektoj kaj nur iomete al la lernado de "rimedoj" kiel lingvo. Unu sola lingvo por ĉiuj mondaj rilatoj. La kresko de niaj fortoj kaj aliĝo de novaj homoj estas nepre kondiĉitaj al la konsciigo pri ĉi tiu valoro.

Eble mi ne esta bona esperantisto, ĉar mi ne amas esperanton senkondiĉe. Mi amas la vivon kaj ĉion, kio por la vivo estas bona. Ĝis nun, mi konsentas, ke esperanto estas bona por la vivo, ĉar tion diras kelkaj, laŭ mi, kvalite preparitaj homoj, kaj tion mi konstatis laŭ miaj kapabloj kaj travivaĵoj.

Ĉiaokaze, dum kelkaj atendas la *finan venkon* kaj aliaj vivas sian *diasporan minoritaton*, ĉiuj, home, progresu globe kaj loke.

Joan Inglada

Apunts per a una política de comunicació d'una ONG

El cas de l'Esperanto a Catalunya: promoció i difusió en els MCM; estratègies i possibilitats.

Una Organització No Governamental (ONG) existeix en la mesura que agrupa diverses persones i sectors socials en la defensa d'uns interessos comuns. Si voleu, una ONG de caràcter social vol incidir en la realitat social i col·lectiva a partir d'una proposta.

Per aconseguir aquests objectius, a una ONG li cal:

- arribar a la gent: difondre, convèncer, rebre i obtenir suports actius i concrets, construir un coixí social favorable o empàtic amb les idees i propostes d'aquesta ONG.
- fer-ne veure la viabilitat a institucions, patums, gestors..., en definitiva a totes aquelles persones que en darrer terme poden exercir o permetre un canvi, o petits canvis, en una determinada comunitat.
- el nexa entre ONG-gent i ONG-institucions (entre molts d'altres) és l'estructura comunicativa, els Mitjans de Comunicació de Masses (MCM), entesos en tota la seva complexitat i possibilitat: premsa, revistes, televisió, ràdio, llibres...

Des del punt de vista comunicatiu, cal dir que l'estructura dels MCM és una peça fonamental en la societat occidental actual:

- > a nivell econòmic: els complexos industrials i empresarials que gestionen i mercaderen en el mercat de la informació són els que més volum de vendes, ingressos i beneficis registren al si del comerç mundial.
- > a nivell polític i cultural: segons diversos estudis sociològics al voltant de la comunicació de masses,
- *) en una societat moderna, la gent més pròxima al tipus culte, crític, format i líder d'opinió, encara que pugui semblar paradoxal, configura les seves opinions i concepcions polítiques, i les seves inquietuds i coneixements culturals a partir, gairebé exclusivament, d'allò generat i transmès des dels MCM. En concret, es considera que al voltant d'un 90% d'allò que sabem en el camp cultural és a través dels MCM i no pas per l'experiència directa com era més probable en d'altres temps de la humanitat.

*) els teòrics de la comunicació consideren que els MCM, i especialment la TV, són fonamentals en el caràcter i grau de versemblança de la realitat social i política. Els MCM actuarien -i serien vistos per la gent que els consumeix- com una finestra oberta al món; així, allò que no s'hi veu és que no hi és. Per això podem dir que "allò que no surt a la TV no existeix".

és clar que, òbviament, es poden fer molts matisos: alguns fenòmens s'han escampat sense necessitat-suport-versemblança mass-mediàtica; amb el boca-boca n'han tingut prou per difondre's i conèixer-se. En tot cas, però, no són pas la majoria.

Així, doncs, una ONG (i la seva proposta) necessita imperiosament l'atenció dels MCM. La necessita per fer conèixer la seva proposta a la societat, però encara la necessita més si es tracta d'oferir una cosmovisió alternativa al paradigma dominant.

Tota ONG ha de bastir una política de comunicació pròpia. Ara bé, una política de comunicació no pot ser independent de la resta de l'entitat. Dit d'una altra manera: no pot haver-hi política de comunicació en una ONG si aquesta no està estructurada ni vertebrada.

Una ONG necessita, primer, definir els seus objectius (a curt i a llarg termini); segon, conèixer quins instruments, eines i recursos (tant humans com econòmics) pot disposar i tercer, què ofereix a la societat, a la gent (serveis, debat cultural, divulgació,

reivindicació...?). A partir d'aquí podrà muntar i engegar un dispositiu de comunicació eficaç, seriós i adaptat a les pròpies possibilitats.

Pot semblar una evidència, però val la pena dir-ho: si una ONG no fa res, no ofereix res, no té clar els seus objectius o no està convençuda de la seva tasca i de la seva necessitat al si de la societat, no pot informar, convèncer ni difondre res.

L'esperanto a Catalunya

El moviment esperantista a Catalunya és feble: té poca militància, poca infraestructura, poca implantació, poca connexió social. A més a més, i a diferència d'altres moviments socials, no gaudeix de prestigi ni suport social.

Cal tenir present, a més a més, les dificultats específiques que suposa l'esperantisme: militar-hi representa un esforç suplementari (prèviament cal aprendre l'esperanto), accedir al món esperantista també (per llegir revistes, assistir a trobades..., prèviament cal saber l'esperanto). [En aquest sentit, fets com els de la revista *Freqüències* representen una bona pensada-sortida davant d'aquest atzucac: com practicar i desenvolupar l'esperanto i alhora ser accessible a la societat que t'envolta que no entén ni llegeix ni parla esperanto; una reflexió que s'ha fet un munt de vegades al si de l'esperantisme].

Donades aquestes dificultats, i tenint en compte el que s'ha comentat abans, potser caldria primer, abans d'intentar bastir un projecte de comunicació per a l'esperantisme, fer el projecte de KEJ-KEA, vertebrar-lo, definir objectius, augmentar la militància...

Difusió i promoció de l'esperanto a Catalunya

En tot cas i, malgrat tot, què s'hi pot fer?

Una mica el que s'ha fet fins ara, però reforçant-ho:

- **treballar localment:** (experiències de Sabadell, Girona...) és el més efectiu, possible, gratificant i útil donada la situació actual de l'esperantisme. Els MCM locals estan molt més atents, són molt més receptius (i també estan més necessitats) a (de) tot tipus d'activitat i dinamització que es doni, per part de grups i col·lectius locals, en l'àmbit municipal i comarcal.

Per exemple: un acte de presentació on hi parli algú del món de la cultura; l'inici d'un curs d'esperanto; una trobada de KEJ-KEA a la comarca... tot això són exemples de fets que a la premsa d'àmbit nacional són impossibles de col·locar i molt fàcils de fer-ho (com a breu, columna o reportatge "folklòric") a través dels MCM locals i comarcals.

- **intentar-ho, malgrat tot, a nivell de MCM nacionals i comercials:** hi ha més possibilitats de les que ens pensem.

[en aquest sentit, la difusió que va tenir als diaris d'abast català la notícia del 30è aniversari del Departament d'Esperanto de la Unesco de Barcelona en són una mostra].

En tot cas, per aconseguir-ho amb certes possibilitats d'èxit cal tenir present les qüestions següents:

- 1) presentació i venda de la informació (tècniques)
- 2) valorar l'oportunitat des d'un punt de vista social
- 3) valorar l'oportunitat des d'un punt de vista de la necessitat dels MCM (les ONG's necessiten els MCM's, però els MCM's també necessiten, a vegades, les ONG's i el que calgui).

1) tècniques:

- * Cal saber trobar la part de la informació que enganxi, que pugui despertar el periodista de l'avorriment massmediàtic (no hem de destacar allò que, per més bonic o interessant que pugui ser, només entenem o compremem en tota la seva dimensió la gent esperantista: cal pensar que ens adrecem a gent que no ho són i que no ho coneixen).
- * Si s'envien comunicats o notes de premsa, valorant alguna activitat duta a terme (una trobada de KEJ-KEA per exemple) cal tenir present que els/les periodistes reben un munt d'informació i llegir una simple nota pot fer molta mandra, més encara si s'ha d'adaptar, reelaborar...així, cal facilitar-los la tasca al màxim. Cal redactar-ho tal com si hagués de sortir ja

llest al diari (per exemple no direm, "Aquest cap de setmana ens hem reunit diversos joves esperantistes catalans" sinó "Més de 50 joves assisteixen a la 4a trobada de la Joventut Catalana d'Esperanto").

Si s'anuncia alguna activitat, és molt important posar un telèfon de contacte que realment sigui operatiu (és a dir, on realment s'hi pugui trobar algú). Així, si algun periodista despistat té ganes de parlar amb algú, ho podrà fer: s'assabentarà millor de la notícia, KEJ-KEA connectarà amb algú concret, possibles nous contactes en el futur...

- * millor adreçar-ho a algú/na en concret que no pas enviar-ho a sac, no perquè aquell/a algú/na n'hagi de fer més cas, sinó perquè almenys arribarà a la seva taula i no pas a la paperera ja d'entrada.

Si s'envia alguna cosa per carta, reforçar-ho amb el fax (si algun dels dos conductes falla, l'altre potser funciona; cal pensar que un periodista estripa una cosa, però un altre s'hi pot interessar: la selecció de les notícies no és pas una activitat gaire racional o cartesiana, va com va, dependent de qui hi ha i del que passa).

Abans es donava la consigna de telefonar al/la periodista recordant-li la qüestió; encara es fa, però acostuma a ser viscut com una empenyamenta pel/per la periodista en qüestió (imagineu-vos rebre més de 150 faxes a la redacció en un dia i 150 trucades per confirmar la tramesa!).

- * és molt important disposar d'un dossier de premsa. Serveix de presentació, dona versemblança, imatge de seriositat, de treball i de gent al darrera; un/a periodista sempre hi podrà fer cap i treure'n alguna cosa. A més a més, cal valorar que l'esperanto és poc conegut i sovintegen tòpics i prejudicis sobre la qüestió: per tant, encara cal més.

D'altra banda, les ràdios i les televisions necessiten un mínim de dossier per poder preparar les entrevistes, sinó és inviable que te'n facin alguna. [En aquest sentit hi ha un dossier de premsa en esperanto que es podria traduir i adaptar a la realitat catalana].

2) oportunitat:

A l'hora de programar una activitat que es vol difondre, és importantíssim tenir present què es pot esdevenir en aquell cap de setmana o de mes (un fet en els terrenys polític, econòmic o esportiu -les estrelles en l'àmbit comunicatiu). Clar que no s'hi pot fer

res si detenen en Roldán un dia d'aquests o alliberen la Maria Àngels Feliu: s'entén que cal preveure el que bonament es pugui (no fer una activitat en plena campanya electoral).

- * trobades i reunions: això es pot vendre. Difusió a nivell municipal-comarcal on es faci aquesta activitat. Es pot fer prèviament -anunciant-ho (en aquest cas cal muntar un dispositiu per si hi ha resposta)- i posteriorment -nota de premsa valorant la trobada. No representa gaire esforç, i no s'hi perd res.

- * curssets: no tant a nivell de MCM, però sí de butlletins de serveis i centres d'informació i recursos (hi ha molta gent que els llegeix!): guies d'estiu, guies d'activitats per a joves, revistes de districte, universitàries, agendes de diaris, ràdios, centres d'informació per a joves...).

- * saber aprofitar aniversaris, festejos i celebracions d'aquestes: és la millor manera d'aprofitar per parlar de l'esperanto, fer-ne promoció i obtenir recursos.

3) oportunitat des dels MCM:

- * Cal pensar que hi ha moments en els quals hi ha poca activitat social, política, econòmica, esportiva... i per tant els MCM necessiten trobar fets noticiables. És el cas dels caps de setmana, dels períodes de vacances... Sobretot, en aquest cas, es pot pensar en les agències de notícies que, sempre, necessiten poder oferir alguna cosa.

Addenda: l'esperanto i la imatge folklòrica

Alguns temes i algunes entitats poden tenir una facilitat de sortida via MCM a través de la folklorització i en part, estupidització, de la seva proposta. En aquest cas l'esperanto és magnífic (ex: un català casat amb una irlandesa, que viuen a Berlín i el seu fill parla esperanto, català, gaèlic i alemany!!).

Hi ha opinions que consideren que no s'ha de sortir als MCM a qualsevol preu (més val sortir-hi poc però controlant-ne l'ús i la gestió). Per a d'altres opinions, allò important és sortir-hi. Ja és famosa aquella dita: "val la pena que es parli de tu als MCM encara que se'n parli bé".

Jordi Armadans i Gil
Barcelona, maig de 1994

Kanto pri minotaŭro

Delfi Dalmau skribis, en unu el siaj klare didaktikaj artikoloj kiujn li, poste, en 1956, kompilis en simplan sed instruan libreton titolitan *Dialekto, Dialektiko*, la jenon: "Sekve, se dum la lastaj cent jaroj aperis multaj provoj por internacia lingvo, kaj nur Esperanto atingis grandan movadon, tiu fakto kredigas ke nur Esperanto estas bona, la sola internacia lingvo kiu naskigis poezie:

Malamikete de la nacjes...
kaj poezie renaskigis:

Forte staras muroj de miljaroj...
Poezio -kaŭzo kaj idealo-; poezia senco - amo kaj deziro, sufero kaj espero: spirita fundamento de Esperanto."

Ĉu Zamenhof konstatinte ke jam en tiuj unuaj stadioj Goldbere, Kofman, Devjatnin, kaj pluraj aliaj adeptoj de sia kreaĵo, kapablis beletre verki poezie per tiu "artefarita" nova lingvo - same kiel pli poste Dalmau vidinte la kulminan geniecon de Baghy kaj Kalocsay -, li estus povinta supozi ke la esperantlingva poezio kapablus laŭiri senhalte aliajn padojn, vojojn kaj aŭtoŝoseojn for de konvenciaj esprimkapablo lirika kaj priuzado leksika kaj sintaksa? Supozeble, laŭ mi, ne! Nek Pujulà, nek Dalmau, eĉ ensonĝe, povus imagi pri tia poezio kiu nun inde meritas la plej gravajn laŭrojn, ekzemple, en niaj Internaciaj Floraj Ludoj.

Oni povas plifirmigi en tiu dubado, prikonsiderante la faktojn de la lastjaraj konstanta stila evoluo de la poeziesprimiĝo en preskaŭ ĉiu altranga nacia lingvo. Sed, se Esperanto, laŭ fundamenta konstruo, ne estus posedanta la disvolvan kapablon je moderniĝo kaj alrangiĝo paralele al tiuj de la aliaj plej evoluigantaj kulturlingvoj, certe niaj nunaj poetoj ne estus povintaj transsalti la limojn kiujn alte starigis, i.a., ekzemple, Grabowski aŭ Privat, kaj laŭiri progrese kun la moderna konceptado kaj eltrovado poetika.

Kanto pri minotaŭro, de Gerrit Berveling, multe pensigas min pri tio. Kaj por vinkti la aserton ke per Esperanto la rimedoj poeziaj estas ankaŭ kaptur-niĝe senfinaj laŭ ĉiu aŭtora kreipoveco, jen tiu poemaro. Laŭ mi,

ĝi estas neniu frandaĵo, sed nur se oni celas trovi, tute simple, en kiu ajn perfekta poeziaĵo nur motivojn je luda revado meze de, ŝajne, romantisma vorta muziko.

La poezisento de la poeto estas, tiuokaze, iom kontraŭlirika, ĉar li incidas, aŭ, pli bone, incizas, sur la sentojn de la leganto per konsideroj denuncaj, aŭ per senvualigo de la vero kaj de la senaga konformismo. Por tion fari li adoptas lingvaĵon krude efikan aŭ metafore krudan. Pluraj el liaj temoj, kiuj sentigas ekzistencialisman eferveskon, estas eltiritaj el la Malnova kaj la Nova Testamentoj, sed li, ne pro lia klerikeco, sed pro nur natura kaj senpruda morala sento, ilin pritraktas laŭ fluŝtrado de la racio, ofte kun seriozeco... ja humuro.

Gerrit Berveling bone majstras la klasikan ritmon de Esperanto, kaj li, tra la prismo de mitologia mondo, ankaŭ ŝatas dissekti nian nuntempnan socion.

Marjorie Boulton verkis klarigan kaj sinceran enkondukon. Jen, do, garantio ke *Kanto pri minotaŭro* indas por tiuj kiuj ŝatas poezion nenklasigitan, kondiĉe ke ili scipovu ĝisfunde la lingvon.

Gabriel Mora i Arana

- Gerrit Berveling. *Kantoj pri minotaŭro kaj aliaj poemoj*. Flandra Esperanto-Ligo, serio "Stafeto" n-ro 17, 1993.

Ne tiom erotikaj

Sub la alloga titolo de *La Nuda feino*, flandra Esperanto-Ligo prezentas tradukitan kolekton da *ok erotikaj rakontoj* (jen la subtitolo) de flandro Leopold Vermeiren, aŭtoro de multaj junularaj aventurakontoj kaj de kelkaj amrakontoj por plenkreskuloj.

Ĉiujn epizodojn kunligas la fakto, ke ili estas rakontataj de la sama homo: juna poeto, kiu ferias kun sia petolema amatino kaj ĉiutage elpensas rakonton por sia kunulino el tri vortoj libere elektitaj de ŝi.

La kvalito de la traduko, pri kiu ŝajne neniu respondecas, bedaŭrinde ne estas tre bona, sed pro tio kompreneble kulpas ne la aŭtoro. Precipe ĝenas la legadon kelkaj eraroj kaj strangaĵoj kiel ekzemple *la komenciĝo de la aŭtuno* (p. 27), *ĉio tio*

(p. 30), *oni ne jam mezuris tion* (p. 31), *ĉiujn moviĝojn* (p. 58), *sentigis soleca* (p. 81) kaj la kutima stoko da prezeraroj.

Krom tio, la lingvaĵo estas fakte tre komprenebla kaj flua; tro flua eble, ĉar la aŭtoro rapide flugas super siaj erotikaj epizodoj preskaŭ ne permesante al leganto ilin trankvile gustumi. Erotiko ja estas gustuminda afero, malamiko de hasto kaj malpacienca.

Sed kio pri erotiko? Kiam oni avide komencas legi verkon subtitolitan *erotika* oni ja atendas iom pli ol kion ĉi rakontaro finfine ofertas. La aŭtoro ĝenerale ne sukcesas krei sufiĉe revigan etoson, allogajn bildojn, spicajn situaciojn. Menciinda escepto estas epizodo pri vjolisto kaj princino kune en bankuvo serĉante perditan ringon, kiu finfine aperas en tute ne atendita loko; vera juveleto inter nuraj brilaĵoj. Aliaj epizodoj, kiel tiuj pri la du monaĥinoj kaj la falsa vikario, nur igas nin sopiri al Dekameron, de kiu ĉi tiu rakontaro verŝajne volas esti inda heredanto, tamen sensukcese.

Fakte, se la libro estus prezentita kiel tute *normala* rakontaro, tiom abundaj en nia literaturo, ties erotikaj strekoj trafus la leganton kiel agrablaj nekutimaj surprizoj, sed ĉi tiel anoncote oni sentas sin iomete trompita.

Verkistoj kaj eldonistoj ne forgesu nian malnovan saĝon kaj memoru ke *por ke rakontu estu vere erotika ne sufiĉas nomi ĝin tiel*.

Pedro M. Martín

- Leopold Vermeiren, *La nuda feino*, Flandra Esperanto-Ligo, Antwerpen, 1993, 112 p.

Impona inventaro

Hispana Esperanto-Muzeo en Sant Pau d'Ordal aperigis *Inventaron de planlingvistikaj periodaĵoj*. Temas pri katalogo de "nur" 7 000 periodaĵoj en 25 artefaritaj lingvoj, ĉefe en esperanto. La listo kunigas la esplorojn de tri gravaj kolektantoj: Lluís Maria Hernández Izal, Anna Molera kaj Árpád Máthé. Ĉi triopo, konsistigantoj de la t.n. Rondo Takács, tamen modestege prezentas sian "benediktanan laboron" nur "kiel unuan paŝon".

Els PEN Clubs català i esperantista col·laboren

El Centre PEN esperantista, reconegut en el darrer congrés del PEN Club Internacional el passat mes de setembre, va participar en les reunions del Comitè sobre Traducció i Drets Lingüístics del PEN Club celebrades a Mallorca el 16 i 17 de desembre. Aquest comitè, on destaca la participació de catalans, ha estat escollit pel Centre PEN esperantista com un terreny apropiat per al seu treball. Durant el seminari es va decidir, amb el suport dels esperantistes, la celebració a Barcelona d'una Conferència Mundial sobre drets lingüístics i llengües en perill durant la tardor de 1995. El Centre PEN esperantista ha començat a estudiar possibles col·laboracions amb catalans, eslovens, flamencs i occitans.

(Literatura Foiro)

Umberto Eco i esperanto

El mes d'abril va aparèixer la traducció castellana de l'últim assaig del famós semiòleg i escriptor Umberto Eco: *La ricerca della lingua perfetta nella cultura europea* (Umberto Eco, *La búsqueda de la lengua perfecta*, ed. Crítica, Barcelona, 1994). El llibre exposa el curs que va fer al *Collège de France* de París l'hivern 1992/93, on l'autor va mostrar el seu interès sobre els assajos de construir o reconstruir llenguatges que l'autor anomena *perfectes*, com antics idiomes litúrgics, protollengües, llenguatges de signes o bé llengües artificials. En aquest marc, Eco dedica 20 pàgines a les llengües planificades, i particularment a l'esperanto, com el representant més popular d'aquesta família. En aquestes pàgines, on s'enumeren força clixés esperantistes, s'evidencia una simpatia de l'autor per l'esperanto en rebatre diversos arguments en contra seva i en

afirmar la possibilitat que una llengua artificial pugui ser adoptada internacionalment. Sens dubte, l'obra, molt acadèmica, donarà una gran credibilitat a la idea esperantista.

Democràcia lingüística a Sud-Àfrica

Segons la nova constitució consensuada, Sud-Àfrica tindrà 11 llengües oficials: l'afrikaans, l'anglès, els tsong, tsvan, khos, ndebel, pedi, sot, swazi, venda i zulú. Els parlaments de les nou províncies decidiran amb una majoria de dos terços quina serà la llengua que s'emprarà en els seus respectius territoris. Els diputats de l'Assemblea Nacional, però, podran expressar-se en qualsevol de les 11 llengües. Alguns crítics preveuen una explosió babèlica de traduccions, mentre que altres auguren la conversió de l'anglès en dominant.

[El darrer número de la revista *Freqüències*, dedicat a l'Àfrica, presenta un article sobre la situació lingüística a Sud-Àfrica.]

(Esperanto)

La lenta mort del ladí

En ser expulsats pels Reis Catòlics dels seus regnes, els jueus van endur-se amb ells les llengües que parlaven. Des de llavors, els jueus de parla castellana han transmès de pares a fills la seva llengua, que anomenen ladí, una forma arcaïtzant de l'espanyol.

Abans de la segona guerra mundial, centenars de milers de persones parlaven aquesta llengua i fins i tot se n'editaven diaris. Actualment menys de 100.000 persones arreu del món encara l'usen. La desaparició dels jueus durant l'holocaust i l'assimilació dels supervivents dins de l'estat d'Israel, de parla hebrea, i en altres països han portat a la imminent desaparició del ladí.

Entre el 20 i el 50% de les 6.000 llengües del món comparteixen aquesta situació, segons Michael Kraus, un especialista en llengües en perill de la Universitat d'Alaska. Entre les causes cal enumerar la urbanització, l'avanç dels mitjans de comunicació, pressions econòmiques i genocidis.

(Elna Update)

L'últim ubih

Tevfik Esenç, últim parlant de la llengua ubih, va morir el 7 d'octubre del 1992, segons informa el diari *Le Monde* citant la *Revue des études géorgiennes et caucasiennes*. Segons aquesta revista fundada per Georges Dumezil i Georges Charachidzé, l'ubih era una de les llengües més difícils del món amb 80 consonants que només de tant en tant anaven acompanyades per dues o tres vocals. La llengua ubih va néixer quan el català, l'anglès o el rus encara no havien somiat ni existir. La seva història va prendre un caire dramàtic després de la invasió russa de Caucàsia i la conseqüent emigració del poble ubih i altres nacions a Turquia, i ha acabat amb una nota a *Le Monde*.

Charachidzé va enregistrar, traduir i analitzar entre 1989 i 1991 contes tradicionals ubih, entre els que es troben el "concurs de mentides", un gènere literari "valuós per al lingüista" perquè convida a utilitzar expressions que esmenten "esdeveniments impossibles o absurds", descobrint així limitacions (o llibertats) sintàctiques imprevistes.

Quan l'enregistrament de l'últim "concurs de mentides" va acabar, el setembre de 1991, Tevfik Esenç va parlar de la següent manera a Charachidzé, fent-li prometre que publicaria les seves paraules: "Oh, car amic meu, professor Charachidzé! Qui té mans no digui lladre, qui té peus no digui coix. Per aixó, si he comès errors, perdo-

neu-me... Aquests mots són els últims que s'han dit en la llengua ubih... Déu us guardi en la felicitat i la sort! Així s'acaba la llengua ubih".

Perdoneu que resumim així uns milers d'anys de la història d'un poble.

(Maurice Olender, István Ertl, Daniele Vitali)

Llei piemontesa

El mes de desembre va ser presentat al Parlament Piemontès un projecte de llei per protegir les llengües minoritzades de la regió: el piemontès, el franco-provençal, l'occità i el walser.

Una nova llengua internacional?

Uzbekistan prepara un congrés per crear una nova llengua turquesa. Els organitzadors opinen que "en una època d'aproximació dels pobles turcs seria útil i racional crear una llengua pont turquesa normalitzada que fos neutral i diferent de totes les existents".

(Heroldo)

Ensenyament d'interlingüística a Bulgària

Des del curs 1992/93, a l'Institut Pedagògic Estatal (Escola Normal) de Vraca (Bulgària), existeix una branca d'interlingüística. Els estudiants poden escollir aquesta branca com a segona especialització. El temari ocupa quatre semestres, amb un total de 330 hores lectives i 6 assignatures: *Introducció a l'interlingüística, fonaments de la llengua esperanto, aspectes socials de l'esperanto, literatura en esperanto, pedagogia de l'esperanto, aspecte informàtics de l'esperanto*.

(Eventoj)